

כפאילון
הלא-עזי

הצעות חדשות
לאילוסטרציות

המילון הלא־עזי

הצעות חדשות
למילים עבריות

עורכים:
אדווה גודין
אדם דובז'ינסקי

בהוצאת 'משוררים לימין ישראל' ו'אם תרצו'

אם תרצו
בונים חברה ציונית

משוררים לימין
ישראל

Adva Godin, Adam Dobrzyński
A Dictionary of Non-Foreign Words
המילון הלא־עזי

עורכים אחראיים: אדווה גודין, אדם דובז'ינסקי
חברי מערכת: איבון אלמלח, אלון שוורצר, ארז צור, דוד אשל, ורד קרמר, חווה נתן, מדלן קריטמלר, מירי גלזר, משה עיני, מתן פלג, נעמי ברזילי, סמדר הרמתי, קרן סויסה, ד"ר רונית רם־צור, רות יעקובי עמיס, רינת פינקלשטיין, אסתי עליאש.
עיצוב העטיפה ועמודי הספר: מאור צפירה, 052-7353336.

המילון יוצא בהוקרה לשפה העברית ביום השפה העברית. תודותינו לכל הפונים הרבים ששלחו את הצעותיהם. לצערנו, מפאת מגבלת המקום לא יכולנו לקבל את כל המילים שנשלחו. המערכת מודה במיוחד למר דוד אשל על העלאת ההצעה אשר בעקבותיה נבחר שם למילון זה.

אין להעתיק, לשכפל, לצלם, להקליט, לאחסן במאגר מידע, לקלוט או לשדר בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני, או אחר – כל חלק שהוא מן החומר שבספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב המו"ל.

מסת"ב 4-0-92203-965-978
כל הזכויות שמורות © 2014
למשוררים לימין ישראל ולאם תרצו, ירושלים התשע"ד - הוצאת משוררים לימין ישראל
רחוב התומר 8א, ירושלים 9618917
milon@shirim.org
כל אחריות משפטית חלה על עמותת משוררים לימין ישראל.

נדפס בישראל 2014 Printed in Israel

... כל עוד תזרח השמש ברקיע, כל עוד
יפרח הנוער על הארץ וכל עוד תצלצל
בפי אומתנו הנפלאה שבשפות, שפת
אלפי היפוכים, הקשה ועזה כברזל וגם רכה
ומזהירה כזהב, הדלה במלים ועשירה במושגים,
האכזרית בכעס, העוקצת בלעג, הענוגה
כשיר-אם בשעה של פיוס ונחמה, השפה
שלעתים קולה הולך כקול אבנים מדרדרות
במורד ההר, ולעתים כרחש עשבים בשעת
בוקר-אביב, שפה כבדת תנועה, עם ציפורני
דובים ועם כנפי רננים של ציפורי דור,
שפתם של עשרת הדיברות ושל "האזינו",
שפת התוכחה ושפת שיר השירים, שפת
"אל-טל ואל-מטר" ושפת "נחמו נחמו עמי",
השפה שגשתתכה והלא-גשתתת, שכבר
נקברה - והיא חיה לנצח..."

מתוך ספר הלימוד "תרי"ג מילים" של
זאב ז'בוטינסקי שהובא על ידי דן כנר

במקדש. קניון ירושלים / צור ארליך*

Golf & Co.

H & O.

Fox men.

Ralph Lauren.

חֲנֻכָּה. יְרוּת הָאִירו.

Anybody here speaks Hebrew?

הַמִּקְדָּשׁ טְהוֹר, לָבוֹ,

וְכֵלֹ יוֹן, יוֹן.

*צור ארליך - עיתונאי ומשורר

דברי פתיחה

קרין אני. קרין גאה במדינת ישראל דוברת העברית.
אני מפיץ מפי דברי אמת - אותיות, מלים, תנועות. אלה דברי אמת
אם הם מצויים בתאם - תנועות, אותיות, מלים - עם הכתוב שאני
מוציאו מן הכח אל הפעל, מהכתב אל הצליל.
אמצתי כבר בתחלת דרכי המקצועית את אמירתו של קונסטנטין
סטניסלבסקי, השחקן והבמאי: "התנועות הן נהר והעצורים - גדותיו.
בלעדיהם דבור הוא ביצה". הדבור הברור הוא תוצאה של הגיה נכונה
של העצורים. את המוסיקה לדבור מספקות התנועות, אם רק הוגים
אותן כהלכה.
בשעתו ערער נתן אלתרמן על כמה מן הדוברים ברדיו ועל מנהגם
לחקות את דרכי המבטא האנגליות והצרפתיות. אגזנו קלטה ידיעה
בחדשות "שהגידה כזאת: הנשיא צ'ימון / סלק את גנרל מקאהתה".
"אותה שעה", אמר אלתרמן, "... הרגשנו כי קצת / הגדשה הסאה".
אלתרמן טען נגד "חקוי ההגוי", והמלון שלפניכם מנסה לעצר את
"חקוי הבטוי". השפה העברית עשירה במלים קסומות ובבטויים
בפלאים. איבני רואה סבה וטעם לשאל משפוח זרות. הדורות וחכמי
הדורות הרחיבו את מצעה של לשוננו וחכמי הלשון היום מוסיפים
לעשות זאת. אזניהם כריות לחדושים הבוקעים "מלמטה", מהצבור,
ומיסדים את עזה של השפה ואת חדות בטוייה מפי עוללים ויונקים
ועולים חדשים. השפה מתחדשת תמיד. אתם מזמנים להרחיב את
המלון הזה בחדושים ככל שיבחנו ויצרפו ויקלטו.
או אז נשמיע דברי טעם - בתאם, ואמ"ת מארץ (ישראל) תצמח ולא
מקרקע לשונית זרה.

דן כנר, קרין ומגיש

(הדגשת המשפטים היא של המערכת)

מרוץ החיים לצד הטכנולוגיות המתחדשות,
מזמנים לנו עולם של קיצורי דרך ודיבור.
אוצר המילים הולך ומצטמצם ובאין משים
מתמזגות לתוכו מילים לועזיות מעולם
גלובלי חסר גבולות. על מנת לשמר את
ייחודנו וזהותנו המקורית, עלינו להחיות
מחדש את השפה העברית, להרחיבה,
ולהעמיקה כך שתהא אמתית (אותנטית)
ושייכת (רלוונטית) לעשייה ולשיח היומיומי
ומקשרת בינינו לבין מקורותינו. הבה ונפרגן
לשפת האם שלנו! אמרנו "לפרגן"? נלמד
זכות עליה.

רונית תירוש,

ח"כ ומנכ"לית משרד החינוך לשעבר

תוכן עניינים

- 9 אופנה ותקופות
- 10 בידור ותקשורת
- 12 ביטחון ופלילי
- 13 בינו ובינה
- 15 בית ואוכל
- 19 בריאות ורוח
- 21 הווי הרחוב
- 30 המישור הלאומי
- 32 כינויים ואנשים
- 33 כלכלה ועבודה
- 34 מכשור ומדע
- 39 סביבה וטבע
- 40 צעירים ופנאי
- 41 תחבורה ודרכים

אופנה ותקופות

איני (in, אנגלית) ◀ **אופני**

דבר מה אופנתי:
"קניתי היום את החצאית הזאת. היא כל כך אופנית עכשיו!"

ביז' (beige, צרפתית) ◀ **תחמת**

צבע חום בהיר:
"ירון אוהב מאוד את מכנסיו בצבע התחמת."
(יצחק בן יוסף)

גורמט (gourmète, צרפתית) ◀ **זהבה**

שרשרת זהב כבדה:
"ביקשתי זהבה חדשה ליום הולדתי."

קצרי ◀ **חצאית מיני** (miniskirt, אנגלית)

חצאית קצרה מאוד:
"היא לבשה קצרית ויצאה לרקוד במועדון."

פיגורה (figura, לטינית) ◀ **גיזורה**

בלשון הדיבור - גזרת גוף מחוטבת:
"היא שומרת על עצמה היטב. יש לה גיזורה יפה ומחוטבת."

ביצור ותקשורת

אורגָן חֶשְׁמָלִי (organon - מכשיר, יוּוֹנִית) ◀ **תִּבְקָלִיד** (תיבת קלידים)

כלי נגינה חשמלי השייך לקבוצת כלי המקלדת:
"אני מנגן בתיבקליד מגיל חמש".
(תלמידי כיתה א'1, בית ספר יצחק שמיר, חולון) 👤👤

חֶזְרָה גִּנְרָלִית (גנרלי - generalis, לטינית) ◀ **מוֹפְעָשׂוֹן** (מופע ראשון)

חזרה אחרונה של משתתפים לפני מופע:
"עשינו מופעשון לקראת הצגת בית ספרנו".
(תלמידי כיתה א'1, בית ספר יצחק שמיר, חולון) 👤👤

סְפִין (spin, אנגלית) ◀ **סְבִיב**

סחרור תקשורתי:
"מדובר בסביב תקשורתי ותו לא".
הערה: לפי האקדמיה ללשון, המילה העברית ל"ספין" היא "סחריר", אך אנו מביאים גם הצעה זו.

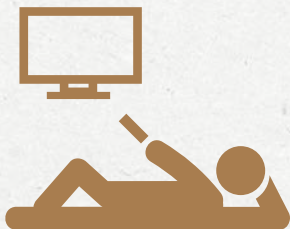
פְּלִילִיסְט (playlist, אנגלית) ◀ **תְּשְׁמִיעַ**

רשימת שירים להשמעה רצופה:
"אני אוהב מוזיקה קלאסית. אני מאזין לתשמיע של בטהובן כאשר אני מסדר את הדירה".
(אריאל שרפר)

ביצור ותקשורת

פְּרִים טַיִם (prime time, אנגלית) ◀ **זְמַנְזָהָב** 👉

בתקשורת - השעות שבהן יש צפיית שיא בטלוויזיה:
"אם זה יתפרסם בשמונה בערב, יהיה מדובר בזמן בזמנזהב."

ביטחון ופאזי

.....
דִּינָמִיט (dynamis - כוח, יוונית) ◀ **מִפְצִיץ** 👍

חומר נפץ:
"הפועלים השתמשו במפציץ כדי לפתוח בורות
לצורך בנייה".
(תלמידי כיתה ד'3, בית הספר א"ד גורדון, חולון) 👤👤

.....
זְהוּי בִּיּוֹמֶטְרִי (biometric, אנגלית) ◀ **מְזַהֵן** 👍

שיטה לקבלת זהותם של אנשים באמצעות
תכונות כמו טביעות אצבע או תווי פנים:
"בקרב ייושם חוק המזהן בארץ".
(תהילה כהן)

ביו אבינה

אָאוּטִינג (outing, אנגלית) ◀️ 👍 **הַחֲצָה**

חשיפת נטייה מינית של אדם ללא הסכמתו, מעין "הוצאה מהארון" של אדם ללא הסכמה: "לעתים מבוצעת ההחצה לאדם במטרה לפגוע בו".

אורגיה (orgia, יוונית) ◀️ 👍 **שֶׁכְּבִיר**

משגל המוני, יחסי מין בין יותר משני אנשים: "אני לא בקטע של שכבִיר, גם עם אישה אחת אני בקושי מסתדר".

★ (מירי אלוני, זמרת ישראלית)

דון דז'ואן (Don Juan, ספרדית) ◀️ 👍 **גִּבְרָתָר**

כינוי לגבר שתר אחרי נשים: "אין סיכוי שאני מכיר לו את אחותי. הבן אדם גברתר".

סטוציונר (סטוציונר, יידיש) ◀️ 👍 **גִּבְרָתָר**

רודף נשים: "הוא כזה גברתר! בכל יום רואה אותו יוצא עם אישה אחרת".

קראש (crush, אנגלית) ◀️ 👍 **לְבַלְבֵת**

בלשון הדיבור - התאהבות: "אני תוהה אם אהבתי אליה היא אמתית, או שמא רק לבלבת חולפת".

בין אבירה

שׁוֹבֵינִיסְט (על שם החייל הצרפתי Chauvin) ◀ **מְתַנְּשָׁה** 🇺🇸
(מתנשא + נשים)

בימינו התיאור מתייחס בעיקר לאדם המפלה נשים לרעה:
"הוא כל כך מתנשה! חי בימי הביניים וחושב שמקומה של האישה
במטבח!"

בית ואוכל

אִינסְטַלַצְיָה (installatio, לטינית) ◀️ תְּזוּרֹמַת

מלאכת ההתקנה של צינורות מים:
"התזרומת היא מקצוע חשוב שהשולטים בו יכולים לספק מים לבתי המגורים".
הערה: לפי האקדמיה ללשון, המילה העברית ל"אינסטלציה" היא "שרברבות", אך אנו גם מביאים הצעה זו.

גִ'אֵנְק פוּד (junk food, אנגלית) ◀️ אֶשְׁמֶזוֹן (מזון אשפה)

בלשון הדיבור - כינוי למזון בלתי בריא שיש לו ערך תזונתי נמוך:
"אם תמשיך לאכול אשמזון בכל יום, תפגע בבריאותך".
(תלמידי כיתה א'1, בית ספר יצחק שמיר, חולון)

דִּיֵאֵט (diet, אנגלית) ◀️ רִזְדֵל (רזה ודל)

מאכל דל קלוריות:
"קנינו משקה תפוזים רזדל".
(תלמידי כיתה ד'3, בית הספר א"ד גורדון, חולון)

לֶאָפָה (לאפה, ערבית) ◀️ פְּתִית

לחם שטוח ודק שמקובל לאכול בארצות המזרח התיכון, נקרא גם 'פיתה עיראקית': "אתמול אכלנו חומוס בפיתית בתל אביב".
(יוסי פלג, מנכ"ל איגוד האמרגנים) ★

בית ואוכל

לְטִקְס (לאטקעס, יידיש) ◀ **תְּפוּדוֹן** 🍷

לביבות מתפוחי אדמה:
"אימא הכינה תפודונים רבים לכבוד חג החנוכה".

מְאֻנְצִיז (munchies, חטיף) ◀ **רְעֵבֵר** 🍷

נשנוש, חטיף:
"יש עוד זמן רב עד שנגיע הביתה. בואו נקנה בינתיים רעבר".

סְרוּיס (service, צרפתית) ◀ **מְעֵרוּחָה** 🍷

מערכת כלי אוכל:
"ליום הנישואים שלנו קיבלנו מערוחה חדשה".
(דוד אשל)

הערה: לפי האקדמיה ללשון העברית, המונח העברי ל"סרוויס" הוא "מערכת כלים", אך אנו מביאים גם את הצעתו של דוד אשל.

פּוֹמְפָה (pompe, צרפתית) ◀ **אֶסְלָנִית** 🍷

כלי המשמש לפתיחת סתימות באמבטיה ובאסלה:
"אתמול פתחתי סתימה באמבטיה בעזרת האסלנית החדשה שלי".

פִּיצָה (pizza, איטלקית) ◀ **גְּבִיצָק** 🍷 (גבינה ובצק)

מאפה עשוי בצק דק שמורחים עליו רסק עגבניות, ומוסיפים גבינה ותוספות שונות (זיתים, פטריות וכדומה):

בית ואוכל

"חגגנו יום הולדת לחברי הטוב והזמנו גביצק".
(תלמידי כיתה ד'3, בית הספר א"ד גורדון, חולון) 🧑🧒

צ'יפס (chips אנגלית) 👍 ◀ **מקלונים**

רצועות עשויות מתפוחי אדמה מטוגנים:
"המלצר הגיש מקלונים כתוספת לדג".

הערה: לפי האקדמיה ללשון, המילה העברית ל"צ'יפס" היא "טוגנים", אך אנו מביאים גם הצעה זו.

קאפקייק (cup cake, אנגלית) 👍 ◀ **עוגת כיס**

עוגה אישית קטנה:

"אימא הביאה לדני עוגת כיס קטנה לקינוח".

(אור-חן כהן)

קרנצ'י (crunchy, אנגלית) 👍 ◀ **פצ'יה**

מאכל פריך המתפצח בפה כשנוגסים בו:
"הביסלי פתוח כבר שבוע. עם הלחות הזאת הוא בטח כבר לא פצ'ח".

שלוקי (schlock, גרמנית) 👍 ◀ **קרחוני**

לשון ארוכה שמשתמשים בה להכנת קרטיב:
"קניתי קרחוני כדי להכין קרטיב בטעם לימון".
(תלמידי כיתה א'1, בית ספר יצחק שמיר, חולון) 🧑🧒

בית ואוכל

שְׁקִית נִילוֹן (nylon, אנגלית) ◀ **דְּקִית** (שקית דקה)

שקית דקה לאחסון מזון, מצרכים וכדומה:
"שמתי בתוך דקית את הכריך שהכנתי."

שְׁקִשׁוּקָה (ערבית) ◀ **חֶלְמוֹנִיָּה** (חלמון) +

עגבנייה

מעין חביתה עם עגבניות, בצל ופלפל:
"אתמול אכלנו חלמונייה לארוחת הבוקר."

תַּנּוֹר מִיקְרוֹוָגֵל (mikros - קטן, יוונית; גל -

עברית) ◀ **גֶּלְחָם** (גל וחם)

מכשיר המיועד לחימום או בישול מזון בעזרת קרינה אלקטרומגנטית:
"אפשר לבשל את תפוחי האדמה במשך עשר דקות בלבד בעזרת
הגלחם."

 (תלמידי כיתה ד', בית הספר א"ד גורדון, חולון)

בריאות ורוח

acquired immune deficiency: ראשי תיבות באנגלית: **אִיִּדְס** (aids)

◀ (syndrome) **כַּטְּלַת** 🇮🇱

מחלה קשה הגורמת לכשל במערכת החיסונית:
"רופאים רבים ברחבי העולם מנסים למצוא טיפול טוב למחלת
הכשלת".

◀ (down, אנגלית) **דָּאוֹן** 🇮🇱 **וְכִדְכַת**

לשון הדיבור - תחושת עצבות או דיכאון:
"נכשלתי במבחן. אני שרוי בדכדכת".

◀ (virus, לטינית) **וִירוּס** 🇮🇱 **חִידְקִיק**

גופיף מזיק הגורם למחלות:
"עובדים רבים חלו ולא באו לעבודה. אני חושבת שמסתובב כאן
חידקיק".

הערה: לפי האקדמיה ללשון, המילה העברית ל"וירוס" היא "נגיף", אך אנו מביאים גם
הצעה זו.

◀ (מקור לא ידוע) **מִטְקָה** 🇮🇱 **חֲבִיטָה**

מחבט עשויה מפלסטיק או מעץ שבעזרתה חובטים
בכדור גומי קטן במסגרת משחק 'מטקות':
"החביטה שלי נשברה, ולכן לא אוכל לשחק אתך
בחוף היום".

בריאות ורוח

פד (pad, אנגלית) ◀ **ספיגית** 🍷

תחבושת מרופדת מצמר גפן:
"האחות הניחה ספיגית על פצעו המדמם של החייל".

(שרה אהרונוביץ-קרפנוס)

הערה: לפי האקדמיה ללשון, המילה העברית ל"פד" היא "מִךְפֶּד", אך אנו מביאים גם הצעה זו.

פּוּוּי פּרַחֻבָּה

אַבּוּ אַרְבֵּעַ (אַבּוּ אַרְבַּע, ערביִת) ◀ **מִשְׁקוּפֵן** 👍

בלשון הדיבור - כינוי לאדם בעל משקפיים:
"בגלל משקפיו הגדולים של הילד, הוא זכה לכינוי 'משקופן' בקרב בני כיתתו".

אַיִיטִיז (eighties, אנגלית) ◀ **שְׁמוֹנִיּוֹת** 👍

שנות השמונים:
"היא קצת מיושנת, מתלבשת כמו בשמוניות".

בְּאַסָּה (בְּאַסָּא, ערביִת) ◀ **אַמְלָלוֹן** 👍

אכזבה:
"איזה אומללון! לא הצלחתי לקבל ציון טוב במבחן."
 (תלמידי כיתה א'1, בית ספר יצחק שמיר, חולון)

בְּסוּטוּל (בְּסוּטוּל, ערביִת) ◀ **מַעֲשָׂן** 👍

מסומם:
"הם נאלצו לגרור את הבחור המעושן הביתה לאחר מסיבת סמים הגונה".

בְּרוּךְ (בְּרוּךְ, יידיש) ◀ **סְבוּךְ** 👍

תקלה:
"איזה סבוך! בגלל מפגש הרכבות התעכבנו כחצי שעה בלוד ואיחרנו לפגישה".

פּוּוּי פּרַחֻבָּה

ג'י'נָנָה (ג'י'נָנָה, ערבית) ◀ **שְׁיִגוּעִית** 👍

בלשון הדיבור - עצבים:

"כשהוא מרגיז אותי, אני חוטפת שיגועית".

👤 (תלמידי כיתה א'1, בית ספר יצחק שמיר, חולון)

הִיּוּשׁ (hi, אנגלית + סיומת חמידות - יוש) ◀ **שְׁלוּמִית** 👍

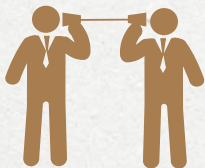
מילת ברכה, מלשון שלום:

"שלומית לכולם, אני ממש מתנצלת על האיחור".

וִיבֵב (vibe, אנגלית) ◀ **חֻשְׁגָּל** 👍

בלשון הדיבור - רטט:

"חשתי בחשגל של הטלפון החכם בכיסי".

זִפְּתָהּ (זִפְּתָהּ, ערבית) ◀ **זֶפֶת** 👍

בלשון הדיבור - רע, נורא, גרוע:

"בשבוע שעבר הרגשתי זפת, כי הייתי מצונן".

חֲנוּן (חֲנוּן, ערבית) ◀ **רְכִיכּוֹן** 👍

כינוי לאדם רכרוכי ובדרך כלל חסר יכולות אתלטיות, ועם זאת אדם

בעל אינטליגנציה גבוהה והתעניינות בתחומים מדעיים שונים:

"הרכיכונית הזאת אינה מסוגלת לתפוס כדור במשחק כדור עף, אך

פּוּוּי הַרְחֹוּבָה

היא מצטיינת בשיעורי מתמטיקה ופיזיקה.

כָּאָפָה (כָּאָפָה, ערבית) ◀ **עֵפָה** (סתירה מתעופפת)

מכה, סטירה:

“היא הנחיתה על לחיו עפה רצינית כאשר הבינה שהוא לא אוהב אותה יותר.”

לול (LOL - Laughing Out Loud, אנגלית) ◀ **צֶבֶק** (צחקתי

בקול)

הבעת שמחה בעגה האינטרנטית:

“הסרטון הזה כל כך טוב, צבק!”

★ (אפרת אנזל, מגישת טלוויזיה)

מִסְטוּל (מִסְטוּל, ערבית) ◀ **מַעֲשָׂן**

מסומם:

“המשטרה תפסה את מבריא הסמים המעושן בשדה התעופה.”

נַחֵס (נַחֵס, ערבית) ◀ **גִּיעוּל**

חוסר מזל:

“איזה גיעול! רצינו לצאת לטיול שנתי, אך ירד גשם.”

★ (מירי אלוני, זמרת ישראלית)

הווי הרכוה

סבבָּה (סבבָּה, ערבית) ◀ **בסטוב** (בסדר וטוב) 👍

הבעת סיפוק:

“אתה בא אליי היום? בסטוב! נוכל להתכונן למבחן ביחד.”

👩👩 (תלמידי כיתה ד', בית הספר א"ד גורדון, חולון)

פדיקה (פדיקה, ערבית) ◀ **בושית** (בושה וטעות) 👍

מקרה הגורם למבוכה:

“התלמיד כתב את שמו על הלוח בשגיאת כתיב. איזו בושית!”

👩👩 (תלמידי כיתה א', בית ספר “צחק שמיר, חולון)

ציפחה (ציפחה, ערבית) ◀ **טפחה** 👍

טפיחה חזקה על הכתף מתוך חיבה:

“הוא היה נרגש מפגישתנו ואפילו הנחית על כתפי טפחה רצינית, אך

ידידותית.”

קומבינה (combination, אנגלית) ◀ **בחש-כחש** 👍

תחבולה כלשהי המבוצעת כדי להשיג דבר מסוים:

“כדי להתקבל לעבודה הזאת יש צורך בבחש-כחש רציני.”

דעות על העברית

אני זוכרת את ימיי הראשונים באולפן בגימנסיה בירושלים כאשר כילדה בת 15 וחצי התחלתי את לימודי השפה העברית. במהלך החודשיים הראשונים לא יכולתי להבדיל בין "מה שמך" לבין "מה שלומך". תשובותיי היו כמובן בהתאם להבנתי: "מה שלומך?" הייתי עונה "יוליה!", או "מה שמך?" הייתי עונה "בסדר?" חשבתי שלעולם לא אלמד את השפה הקשה הזאת, אבל אחרי 4 חודשים כתבתי את מגילת אסתר בסגנון חדש שכולה הייתה כתובה בחרוזים עם הומור למסיבת הסיום. אני מאוד אוהבת את השפה העברית. אני יודעת שאם אי פעם בעזרת השם אצטרך לנאום באו"ם, אעשה זאת בעברית על מנת להרגיל את העולם, שלנו שליהודים יש שפה משלנו ואין לנו צורך להתאים את עצמנו לעולם, אלא לשמור על יחודנו. לצערי, כיום הגענו ל"הבנה" שמי שלא דובר אנגלית רהוטה אינו מתאים את עצמו למאה ה-21, ואף נחשב ללא אינטלקטואל. אני מציעה לדעת אנגלית אבל להשתמש בכל הפרורמים הבין-לאומיים דווקא בשפה שלנו.

דברי חברת הכנסת לשעבר
יוליה שמאלוב ברוקוביץ'

המורשת התרבותית המשמעותית ביותר שלנו - השפה העברית

הצלחה הגדולה ביותר של אותם ציונים שהלכו בדרכם של אחד העם וגורדון, שרצו שמדינת ישראל תהיה גם מדינה בעלת תרבות יהודית ולא רק קיבוץ של אנשים המזהים עצמם כיהודים, היא תחיית השפה העברית. רוב היהודים במדינת ישראל היום מדברים עברית כשפת אם. היא השפה הראשונית בתודעתם והיא הכלי באמצעותו הם מבטאים את עולמם הפנימי. העובדה הזו קושרת אותם עם אותם עבריים קדומים שחיו כאן לפני אלפי שנים בצורה שאף יהודי בתקופת הביניים הארוכה בין שתי התקופות לא קושר אליהם. אמנם ישנם בלשנים ואקדמאיים שיוכלו להצביע על הבדלים רבים בין העברית שלנו לעברית הקדומה ואולי אף יטענו שמדובר בשתי שפות שונות. אבל דבריהם של בלשנים אלה הם כמו דבריהם של זואולוגים שיצביעו על כל ההבדלים בין צפרדע לקרפדה בדיון בו נדונים פילים, דבורים ומדוזות. בכך יכול להיווכח כל ישראלי שיקרא טקסטים עבריים בני אלפי שנים כמו מגילות מדבר יהודה וכתובת השילוח ויבין אותם די בקלות (לגבי כתובת השילוח יצטרך הישראלי לבצע קודם המרה של האלפבית העברי הקדום לאלפבית שלנו, אבל זהו עניין של סמלים

ויזואליים שאין לו כל משמעות לגבי השפה
(עצמה).

כפי שכתב גורדון, השפה משפיעה על התת-מודע שלנו בדרכים שכמעט לא ניתן לשים לב אליהן ומשקיעה בתוכנו רעיונות וצורות חשיבה. כך למשל הישראלי היום לא חייב לשים לב לקשר שבין המילים "אדם" ו-"אדמה" בשביל שיהיה לקשר זה משמעות לגביו. ייתכן שעצם האמירה של הצלילים הדומים בכל פעם שאנו רוצים להתייחס לאחד מרעיונות אלה משפיעה עלינו בדרך כלשהי. קרבה זאת של הרעיונות בתודעתנו נושאת בתוכה בשורה מתרבות אבותינו. בתרבות העברית-יהודית הקדומה האנושות כולה יוצגה ע"י השם אדם: "זכר ונקבה בראם ויברך אותם ויקרא את שמם אדם". והרי אנו יודעים שהוספת סימט A לשם עצם הופכת אותו מזכר לנקבה. איזה רעיון יפה זה שהצד הנקבי של האנושות כולה היא האדמה. אפשר לחשוב על כך לא בתור הצד הנקבי המקביל, כמו אישה לבעלה, אלא הצד הנקבי הקודם, כמו אם לילדיה - הלא היא אמא אדמה.

קטע מתוך ספרו של יאיר בירן: **"עברי אנוכי"**,

עמוד 61-62

.....

היבט שלא דנו בו, ואשר הוסיף כיעור למערכת הבחירות, הוא הפלישה הזרה והשימוש העילג בביטויים לועזיים מיותרים בשיח הציבורי והתקשורת בישראל. כך מוצגת העברית כשפה שכביכול אינה עשירה דיה לשרת את ה"קופירייטרים" ה"קריאטיוויים". האם "רעיונאים" "יצירתיים" לא ישרתו טוב יותר את השיח הציבורי מאשר אחיהם החורגים? ככל הנראה חביבה האות C על אנשים אלה ועל שותפיהם באמצעי השידור האלקטרוניים יותר מכל חברותיה, ובנוסף לשתי המלים ה"עבריות" הנ"ל מככבות במקומותינו, בעל-פה ואפילו בכתב, גם "קמפיין" במקום מסע/מערכת בחירות, וגם "קמפינרים", אותם לוחמים ללא חת שיורים גם בשפה, לאחר שירו חצים מורעלים ב"קמפינרים" מצדו השני של המתרס הפוליטי. לאלה יש להוסיף אישים השבים לזירה, בתהליך הקרוי משום מה "קאמבק".

גם סדר היום הציבורי/המדיני/המפלגתי/התקשורת, חשוב ככל שיהיה, נפל קורבן לאותם חייזרים ושינה את שמו ל"אג'נדה", שהיא עצמה אינה מורכבת מסעיפים ומסוגיות רחמנא ליצלן, אלא מ"אייטמים" ומ"אישואים". כך גם אופייה של המערכה (ה"קמפיין"): זה יכול להיות "פוזיטיווי"

או "נגטיווי", ובכל מקרה שלילי מבחינת השפה. שליליים הם גם הזמירים המוזרים, הלא הם ה"גינגלים" המעצבנים. הטכניקה נזקקת ל"פריים טיים" כאשר הצברים מתקשים לבטא את צמד המלים "זמן שיא", או ל"פריים" כדי למקם את נשוא הצילום במרכז ה"טייק", כלומר התמונה. שיא השיאים של הטכניקה, הפעם מנקודת ראותו של המועמד, הוא ה"ספין", כלומר תרגיל להסטת דעתו של הציבור מן העיקר בעיניו אל החשוב למועמד. לכך טרם נמצאה מלה עברית ראויה, ועל כן מתנדב הח"מ להציע תחליף עברי ל"ספין" הנוכרי: "מסיטון", לצורכי הסטה. לפעמים הוא מתפקד גם כ"מסיתון" לשם הסתה. והמועמדים עצמם, אלה רוקחים "דיל" אחרי "דיל", ממש אי-דיל-יה. והמו"מים השונים אינם דו-צדדיים אלא בילטרליים. אליעזר בן-יהודה בוודאי מתהפך בקברו בשל המגמה, סליחה, ה"טרנד", של חדירת הלעז האנגלו-אמריקאי למקומותינו, ואינו מבין מה עוללו אותם "קריאטיוויים" למפעלו המבורך והאדיר. נראה כי הנסיגה הערכית והגיאוגרפית מעקרונות הציונות מתבטאת גם בשפה.

דברי ד"ר רון בריימן,

יו"ר חוג הפרופסורים לחוסן מדיני וכלכלי לשעבר

המישור האזרחי

דֶּה-לֵגִיטִימָצְיָה (legitimus, לטינית) ◀️ **הַמְחָקָה**

ערעור על זכות קיום:

"במחלקה לפוליטיקה וממשל בוצע מחקר מקיף בנושא ההמחקה".

נְפוּטִיזְם (nepos, לטינית) ◀️ **קְרוּבְנוּת**

העדפת קרובי משפחה בעת מינוי לתפקידים בכירים:
"זוהי קרובנות! הוא קודם להיות שר בממשלה, משום שהוא אחיינו של הנשיא".

סְטָטוּס קוּו (status quo, לטינית) ◀️ **תַּמְצִיב**

המצב הקיים:

"חברי הכנסת החליטו שלא לבטל את החוק על מנת לשמור על התמצוב".

★ (אמיר גוטפרינד, סופר וסא"ל במיל')

פּוֹלִיטִיקָלִי קוֹרֶקְט (politically correct, אנגלית) ◀️ **הַנְּמִס**

שימוש בביטויים נטולי אפליה או גזענות:

"עלינו לנהוג לפי גישת ההנמס ולא להשתמש בביטויים פוגעניים כלפי הצד השני".

פאסיור האוואי

פְּצִיפִיזִים (pacificus, לטינית) ◀ **שׁוֹלְמָנוֹת** 🇺🇸

השקפה המתנגדת למלחמות ולשימוש באלימות:
"יש המתנגדים לעריכת מלחמות בטענה כי הם דוגלים בגישת
השולמנות".
מכאן: "פְּצִיפִיזִסְט" הוא "שׁוֹלְמָנִי".

כינויים ואנשים

ניים דרופינג (name dropping, אנגלית) 👍

זיכרת שמות של אנשים, מקומות וכדומה כדי להרשים את האחר: "במסיבה חנה שימשה כאילו אין מחר. אם היא מכירה אפילו אחד מהם - אני עציץ".

סופרמן (superman, אנגלית) 👍

כינוי לאדם בעל יכולות ייחודיות: "יוסי לומד לתואר שני, עובד בחברת היי טק מהבוקר עד הערב וגם מספיק לבלות עם אשתו ושני ילדיו הקטנים. הוא אישכול ממש!"
(דוד אשל)

פרפקציוניסט (perfectus, לטינית) 👍

אדם השואף לשלמות: "שלמה מושלמן. הוא שוטף את הרצפה במשך שעות עד שהיא מבריקה."
(יפה נקר)

קוטר (קאטער, יידיש) 👍

בלשון הדיבור - אדם שנוהג להתלונן רבות: "חברתי היא רבת תלונות. בכל פעם שאנחנו יוצאות למסעדה היא מתלוננת על השירות, האוכל הגרוע, הכיסאות הבלתי נוחים ועל המחירים הגבוהים".

 (תלמידי כיתה א'1, בית ספר יצחק שמיר, חולון)

כאפה ועבודה

טִיקוֹן (tycoon, יפנית) ◀️ 👍 עוֹצֵם

אדם שיש לו ממון רב, איל הון:
"בית מלון זה נרכש על ידי העוצם המפורסם."
★ (אמיר גוטפרוינד, סופר וסא"ל במיל')

סֶקְסוֹלוֹג (sexologist, אנגלית) ◀️ 👍 מְנָן

מומחה החוקר את המיניות:
"הוא קנה לו שם כמינן מצליח."
★ (יוסי אלפי, איש תיאטרון ותקשורת)

פּוֹבְלִיצִיִּסְט (publicus, לטינית) ◀️ 👍 טָרָן

אדם המפרסם טורים אישיים בעיתון:
"הרופא משה בילינסון היה טורן בעיתון 'דבר'."

קוֹאוֹצֵר (coacher, אנגלית) ◀️ 👍 מְאָמֵן

מאמן אישי בתחומים שונים דוגמת עסקים או זוגיות:
"אני מעוניין להקים עסק פרטי, ולכן התייעצתי עם מאמן אישי."
★ (אמיר גוטפרוינד, סופר וסא"ל במיל')

איכסור ומצע

אַנְטֵנָה (antenna, לטינית) ◀️ **תְּמַסְרֵת**

מכשיר לשידור גלים אלקטרומגנטיים או לקליטתם:
"בגלל הרוח החזקה שנשבה בלילה הקודם, התמסרת נשברה ולא יכולנו לצפות במשחקי הכדורגל".

הערה: לפי האקדמיה ללשון, המילה העברית ל"אנטנה" היא "מְשׁוֹפָּה", אך אנו מביאים הצעה זו.

אַנְרֵגְיָה (energeia, יוונית) ◀️ **תְּמַרְצֵת**

ערנות, מרץ:
"אני חייבת להוציא את הכלב לטיול. הוא מלא תמרוצת הערב".

בָּאג (bug, אנגלית) ◀️ **שְׁגָג**

תקלה במחשב עקב בעיות בתכנה:
"מתכנת החברה פוטר כי גרם לשגגים רבים במחשבים".

בָּאנֵר (banner, אנגלית) ◀️ **מְקַפֵּץ**

מודעת פרסום המושטלת באתרי אינטרנט:
"חשוב להעלות את המקפצים המודיעים על היום הפתוח במכללה".
הערה: לפי האקדמיה ללשון, הצירוף העברי ל"באנר" הוא "מודעה גרפית", אך אנו מביאים גם הצעה זו.

איכסור ומצא

בלוג (blog, אנגלית) ◀ **תיק חברים** (תקשורת בין חברים)

אתר אישי שבו מפרסם בעל האתר קישורים, רשומות, תמונות ועוד, והוא פתוח לתגובותיהם של אחרים:

"הקמתי תיק חברים! אתם מוזמנים להיכנס, לקרוא ולהגיב."

 (תלמידי כיתה ד', בית הספר א"ד גורדון, חולון)

הערה: לפי האקדמיה ללשון, המילה העברית ל"בלוג" היא "יומן רשת", אך אנו מביאים גם הצעה זו.

ג'אנק מייל (junk mail, אנגלית) ◀ **זבלון**

דואר זבל אשר שולחים מדי פעם מפרסמים שונים לדואר האלקטרוני:

"כשחזרתי מחופשה ופתחתי את הדואר האלקטרוני, גיליתי שקיבלתי זבלונים רבים."

ג'ויסטיק (joystick, אנגלית) ◀ **מקליק**

(מקל+קליק)

מכשיר להעברת נתונים מידו של המשתמש למכשיר אחר כגון מחשב, כיסא גלגלים או כלי טיס:

"כדי לתפעל את כיסא הגלגלים יש צורך ללחוץ על הכפתור האדום של המקליק."

לפי האקדמיה ללשון, המילה העברית לג'ויסטיק היא "מוט הגוי", אך אנו מביאים גם הצעה זו.

איכסור ומצע

הַאָקֵר (hacker, אנגלית) ◀ **עֵכְבְּרָאשׁ** (מי שיש לו ראש ומשתמש בעכבר של מחשב)

פורץ מחשבים:

"האתר הושבת בגלל פעילותו של העכבראש המקצוען".

הערה: לפי האקדמיה ללשון, המילה העברית ל"האקר" היא "פצחן", אך אנו מביאים גם הצעה זו.

וִי.אֹ.דִי (v.o.d – video on demand) ◀ **הֶל"ד** (הקלטות לפי דרישה)

שירות המאפשר לבצע הזמנה אישית של סרטים

וסדרות טלוויזיה:

"איזה סרט להזמין למחר בשירות ה"ל"ד?"

(אריאל שרפר)

וִיבְרָצִיָה (vibrato, איטלקית) ◀ **חֶשְׁגֵּל**

רעידה, תנודה:

"בשיעור כימיה למדנו על חשגל של מולקולות".

וּוֹצָאָפּ (What's Up, אנגלית) ◀ **שְׁלֹמוֹן**

יישומון המאפשר לשלוח הודעת בחינם:

"אתמול התכתבתי עם החברה שלי בשלומון עד שלוש לפנות בוקר".

(חברת הכנסת לשעבר יוליה שמאלוב ברקוביץ) ★

איכסור ומצע

👍 ◀ **טֵלִיזְיָה** (tele - הרחק, יוונית; videre - לראות, לטינית) ◀
תְּכְנִיתוֹן

מכשיר המציג תמונות בליווי צלילים:
"אתמול קנינו תכניתון חדש לביתנו".
👨👩 (תלמידי כיתה ד'3, בית הספר א"ד גורדון, חולון)

◀ **טֵלֶסקוֹפ** (tele - רחוק, skopein - לראות; יוונית) ◀
רְחֻקְרוֹאִי 👍

מכשיר אופטי המאפשר לראות עצמים רחוקים בצורה מוגדלת:
"בואו נראה את התקרבותו של כוכב השביט לכדור הארץ דרך הרחקרואי".
(אורי פידלמן)

👍 ◀ **מִיקְרוֹסקוֹפ** (mikros - קטן, skopein - לראות; יוונית) ◀
זְעִירוֹאִי

מכשיר אופטי המאפשר לראות עצמים בצורה מוגדלת:
"בשיעור ביולוגיה למדנו להשתמש בזעירואי".
(אורי פידלמן)

◀ **סְמִילִי** (smiley, אנגלית) ◀ **חִיְטָן** 👍 (חייכן וקטן)
ציור קטן של פנים צהובות מחייכות:

איכסור ומצע

”שלחתי לאחותי חייטן במסרון”.

👤 (תלמידי כיתה ד'3, בית הספר א"ד גורדון, חולון)

.....
סְפָאם (spam, אנגלית) ◀️ 👍 **זְבָלוֹן**

דואר פרסומי מיותר:

”בחודש האחרון קיבלתי זבלונים רבים לדואר האלקטרוני”.

.....
פּוֹרְטָל (web portal, אנגלית) ◀️ 👍 **מְשַׁעַר**

אתר מרשתת המתפקד כמעין שער לקישורים אחרים ברשת:

”זהו משער לימודים מצוין! דרכו מצאתי מידע שימושי על לימודי

חשבונאות”.

(יעקב גולצמן)

הערה: לפי האקדמיה ללשון, המילה העברית ל”פורטל” היא “פורטן”, אך אנו מביאים גם את הצעתו של יעקב גולצמן.

.....
פָּקֶס (קיצור של “פקסימיליה”; לטינית: fac - עשה, simile - דומה) (דף המגיע רחוק) ◀️ 👍 **דְּפָחוֹק**

מכשיר שבעזרתו ניתן להעביר העתקי מסמכים למרחק:

”העברתי להנהלת החשבונות את ההעתק של החשבונית בדפחוק”.

👤 (תלמידי כיתה א'1, בית ספר יצחק שמיר, חולון)

סביבה וטבע

.....
ג'ונגל (jungle) - ישימון, סנסקריט) ◀ **חִיפָּרָא** (בעלי חיים בסביבה פיראית)

אזור פרא שבו שוכנים בעלי חיים שונים:
"נחשים, נמרים ונשרים הם דוגמאות לבעלי חיים
המצויים בחיפרא".

👥 (תלמידי כיתה א', בית ספר יצחק שמיר, חולון)

.....
מֵטֵאוֹר (meteoros, יוונית) ◀ **נִפְּילוֹן**

גוף מן החלל החודר אל תוך אטמוספירת כדור הארץ:
"בקיץ הבא אנו מתכוונים לנסוע בלילה אל מחוץ לעיר ולראות מטר
נפילונים".
(תהילה כהן)

.....
שְׂרִימְפֵס (shrimps, אנגלית) ◀ **פְּסִיקִים** (על שם צורתם
הדומה לפסיק)

בעלי חיים ימיים:

"הפסיקים הם פירות ים".

הערה: לפי האקדמיה ללשון, המילה העברית ל"שרימפס" היא "חסילונים", אך אנו
מביאים גם הצעה זו.

צעירים ופנאי

מְשַׁכֵּלָה 🍏 ◀ אַקַדְמִיָה (akademeia, יוּנִית)

מוסד ללימודים גבוהים:

”מיכאל הוא אדם שאפתן. הוא לומד לילות כימים כדי שיוכל יום אחד להשתלב כחוקר במשכלה.”

(יעקב גולצמן)

כֶּהֶלֶת 🍏 ◀ הַנֶּג אֹבֶר (hangover, אנגלית)

תחושה בלתי נעימה העוברת בגוף לאחר שתיית אלכוהול: “הוא קם מאוחר בבוקר וחש כי הוא סובל מכוהלת לאחר ששתה אלכוהול במסיבה.”

הערה: לפי האקדמיה ללשון, המילה העברית ל”האנג אובר” היא “חמרמורת”, אך אנו מביאים גם הצעה זו.

מְחִיכֵל 🍏 ◀ טִיפּוּקְס (Tipp-Ex, אנגלית) (מוחק הכול)

נוזל לבן המשמש למחיקת שגיאות על נייר: “השתמשתי במחיקול כדי לתקן את הטעות.”

👤 (תלמידי כיתה א'1, בית ספר יצחק שמיר, חולון)

הערה: לפי האקדמיה ללשון, המילה העברית ל”טיפקס” היא “מחיקון”, אך אנו מביאים גם הצעה זו.

מְסוּל 🍏 ◀ קוּרְס (cursus, בלטינית - “מרוץ”)

קובץ של שיעורים בתחום מסוים: “חשבתי להירשם למסול במחשבים.”

תחבורה

בולדוזר (bulldozer, אנגלית) ◀ **שָׁרָן**

כלי רכב להזזת אדמה ועפר:
"העובדים השתמשו בשורן כדי לשטח את האדמה לצורך בנייה".
הערה: לפי האקדמיה ללשון, המילה העברית ל"בולדוזר" היא "דחפור", אך אנו מביאים הצעה זו.

ווייז (WAZE, אנגלית) ◀ **מְכוּוֹנָן**

יישומון המשמש לניווט בדרכים:
"אני לא יודע איך מגיעים ליישוב הזה. צריך להפעיל את המכוון".
 (תלמידי כיתה ד'3, בית הספר א"ד גורדון, חולון)

וינקר (winker, גרמנית) ◀ **צִדוֹן**

פנס מהבהב ברכב לאיתות:
"אני צריך לקחת את המכונית לתיקון. הצידון השמאלי אינו פועל".

הערה: לפי האקדמיה ללשון, הצירוף העברי ל"וינקר" הוא "מחון כיוון", אך אנו מביאים גם הצעה זו.

אותיות בנות אלפיים

בחדר אחד בארמון הצפוני, בתוך החום הנורא, באבק, רכן מישהו והעלה בכפו 11 שברי חרס ועליהם סימנים. ואף ששנים הרבה חלפו מאז, די היה בנשיפה רכה להסיר את האבק, ומן החרס זרחו האותיות: בן יאיר. את נאומו האחרון של אלעזר בן יאיר שבספר "מלחמת היהודים ברומאים" כתב יוסף בן מתתיהו רומית, אחרי שהפך ליוספוס פלביוס. והוא חזר לשפת אבותיו מאות שנים אחר כך, אחרי שהיה שקוע בדמדומים שבין מציאות לדמיון, בערפל שבין ההיסטוריה לקורות העתים. ואז באו שש אותיות עבריות על חרס, שש אותיות מצטרפות לבן יאיר, בן 2,000 שנה, והאירו את האמת העתיקה באור בהיר ומסנוור. צפונה משם, בעיר התמרים, יש בית אחד, חדש ומכוער למראה, ובקומת המרתף שלו דלת ברזל. הטריחו את בעל הבית ויפתח לכם. והחום הרובץ על בקעת-יריחו ייעצר בפתח. כד מים מזומן ליד הדלת, והשומר יוליך אתכם עד למקום אחד בחדר, האור מהדלת בגבכם. והוא יתיז מעט מים על הרצפה וממנה יזנקו, מעתיקות לרגע את הנשימה, המילים "שלום על ישראל" מתוך הפסיפס, בכתב עברי רהוט. וכל בוגר "שלום כיתה א'" בישראל יכול גם היום לקרוא מה שכתבו אבותינו באבנים קטנות ובאורך רוח לפני 1,400 שנים. אין עוד עם בעולם שיכול לקרוא את אשר כתבו אבותיו לפני אלפי שנים באותן אותיות ובאותן מילים שבהן הוא קורא היום עיתון, באותה שפה שבה הוא מברך בוקר וערב ולילה. אותה שפה שבה

מרדימים תינוקות לשנת לילם היא השפה אשר
בה התפללו עליהם נשים עקרות לפני שנולדו, גם
לפני 3,000 שנה.

זו השפה שבה ציווה אלוהים לאבינו הקדמון, אברהם,
”לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר
אראך”.

ובאותיות הללו נכתב על לוחות אבנים ”לא תרצח, לא
תענה ברעך עד שקר”, להיות צו מוסרי לעולם כולו.
אותן אותיות, בל אחטא בשפתיי, אנו מטילים היום
לתיבה שקורין קלפי, ובהן, כמו תחליף נייר לשברי
חרסים שעליהם אותיות - קובעים גורלות. גורל עם,
גורל ארץ.

כמו תל עתיק בארץ-ישראל ועליו עיר ועוד עיר ועוד
עיר - העברית. רבדים רבדים, זה על גבי זה, זה על
חורבותיו ואפרו של זה, וכל אחד מתגבה על קודמו.
על נדבכי היסוד של שפת האבות יוצאי ארם־נהריים
מונחים רובדי השפה של עם העבדים שנגאל ממצרים.
ועל אבני גוויל לא מסותת - שפתם של כובשי
כנען בסערה - מונחים, מלוטשים וזוהרים כאבני
החושן, פרקי תהילים לנצח, ששבעים שפה ולשון
תרגמו אותם, מתרגום השבעים ליוונית עד לשפות
הבושמיים והאסקימואים, נטלו אותם להיות הביבליה
שלהם, אך לא יכלו להוציא אותם מידי פשוטו ויופיו
של מקרא, האומר בשפת אבותיי: ”בנאות דשא

ירביצני, על מי מנחות ינהלני". אלף משוררים בכל שפות העולם, מאה ריבוא אוהבים באלף אלפי רבבות של לילות אהבה, לא השכילו ליצור שיר אהבה מופלא משיר השירים אשר לשלמה. "על משכבי בלילות בקשתי את שאהבה נפשי, ביקשתיו ולא מצאתיו". וכשהיא מוצאת אותו הוא אומר לה: "עד שיפוח היום ונסו הצללים אלך לי אל הר המור, אל גבעת הלבונה". ועל גבי אלו - ארמונות העברית של החשמונאים שהרבה יוונית נטמע בה, ומעליהם סלעי המשקע של ים התלמוד וכל הארמית שחיבקה העברית לתוכה במעמקיו, ומי שמתנכר להם, ואומר שהם נטע זר בעברית - לא יקבל הלכה שפסקה סנהדרין ולא ישיר חד גדיא דזבין אבא בתרי זוזי. ומי שלא ירצה במה שנתנה הרומית לתוך העברית לא ינעל סנדל ולא ישב על ספסל.

מכל אוהביה ומשנאיה נטלה השפה, ועל חורבות בית שני פרח גם התלמוד הבבלי, כי למדנו לשיר שירת ציון גם על אדמת נכר. ורש"י הוסיף משפת אשכנז, ויהודה הלוי ואבן גבירול מזהב צריחי גרנדה המוסלמית שבקצה מערב. ומכל אלה קיבלה העברית ונתנה, ושוב ושוב שבה לחיים בשירה ונבואה ופילוסופיה ומוסר, וספרי סוד ויצירה, ושוב שבה לחיים בארץ-ישראל כשפת חלוצים ופועלים וחורשים וספסרים וגנבים וחיילים ועולים חדשים משבעים שפה ולשון. ואפילו מדורות הענק של ספרי היהודים ברחובות

גרמניה זרועי הבדולח לא יכלו לה. אותיותיה פורחות
באש והיא קמה מן האפר. במקום ששרפו את הספרים
שלנו גם אותנו שרפו, אבל עם ושפה בני 4,000 שנה,
גם באש לא מנצחים אותנו.

וכשאנו מתבוננים סביבנו ונחרדים: מה היה לה
לעברית בימינו, בליל של ערבית ורוסית ואנגלית - אל
נא באפכם. העברית תיקח מהם מה שתיקח, ותצא
אל האלף החמישי שלה כשהיא גבוהה בעוד שניים
או שלושה נדבכים, כשהיא גדולה ושלמה מסך
כל חלקיה. וכשנזמין צלצול השכמה בחדר כמו כל
חדרי המלון בעולם, נזכור כי כך נכתב לפני אלפי
שנים: "וישכם אברהם בבקר". ואם בלילה נזכה ונרחק
מהעיר ואורותיה, והשמים בהירים על ראשינו, נזכור
כי כך נאמר בשפה זו ממש: "ויוצא אתו החוצה ויאמר
הבט נא השמימה וספר הכוכבים אם תוכל לספר
אתם, ויאמר לו כה יהיה זרעך". הכוכבים הם אותם
כוכבים. המלים של אז הן המלים שלנו היום. אותיות
חיות המצטרפות למלים על שבר של חרס שקוראים
אוסטרקון, או על דף נייר מלבני, נטול עץ, חוצות אלפי
שנים כברק: בן יאיר, שנלחם על חירותנו שלנו היום -
כבר לפני 2,000 שנה.

דברי חבר הכנסת לשעבר פרופ' **אריה אלדד**

מחפשים מילה עברית ל"סבבה"? רוצים לדעת מיהו "טורן"?

מילים אלה ואחרות מוגשות בספרון זה לכל אוהבי השפה העברית. המילים הן פרי יצרתם של פונים ופונות מכל רחבי הארץ אשר הקדישו מזמנם ושלחו למערכת הצעות חדשות לחלופות עבריות של מילים לועזיות. כולנו תקווה שהמילון הלא-עזי יעלה לשיח הציבורי את חשיבותה של השפה העברית.

ISBN 978-965-92203-0-4

9 789659 220304